

Van spook- tot *sprookjeshuis*

Oosterleek is een lintdorpje onder de Westfrieze Omringdijk. Vanaf de dijk zijn de hoogstamfruitboomgaarden achter de woningen goed te zien. Decennialang was een van die woningen een vervallen monument. Een spookhuis, volgens de kinderen uit het dorp. Met man en macht werkt Pronk Restauratie BV aan de restauratie, samen met opdrachtgever Hendrick de Keyser. Nog even en de spoken zijn verjaagd. Dan is hier een sprookjeshuis verrezen waar je nog kunt overnachten ook.

Tekst Els Arends | Fotografie Ton Heeroms

Het achttiende-eeuwse Westfriese langhuis aan Oosterleek 39 is een van de laatste van dit type. Vereniging

Hendrick de Keyser hoefde dan ook niet lang na te denken toen ze de kans kreeg de woning te verwerven. Voor de restauratie zocht de vereniging een aannemer die in staat zou zijn het patina te behouden. De keus viel op Pronk Restauratie BV.

Een nieuwe bestemming

Na de restauratie krijgt het langhuis een gecombineerde bestemming: vakantiehuis (*Monument en Bed*) en museum. Dit laatste is in het kader van het project Museumhuizen, waarbij aan de hand van een tiental bestaande panden – variërend van vijftiende- tot twintigste-eeuws – de ontwikkeling van het Nederlandse woonhuis wordt getoond. Er moet nog het een en ander gebeuren, maar volgende lente arriveert de bezoeker via een bruggetje over de ontdepte kavelsloot bij een vakantiewoning met modern comfort én de sfeer van vroeger: romantische scheve deuren, mooi verweerd metselwerk en oude hoogstamfruitbomen rondom. De uitdaging voor Daan Wolthuis van Hendrick de Keyser en Arjen Wolse van Pronk Restauratie BV is het kenmerkende karakter van het langhuis combineren met een degelijke herbouw en moderne voorzieningen. ‘Scheef’ en ‘krakkemikkig’ zijn daarbij behoudenswaardige kwaliteiten. Als leidraad dienen onder meer twee inventarislijsten uit 1850 en 1858. ‘Deze zijn van grote waarde, omdat per ruimte beschreven staat welke objecten er aanwezig waren. Zo weten we hoe er geleefd werd’, vertelt Wolthuis. ‘Vaak wordt het huis een boerderijtje genoemd, maar de inventarissen duiden hier niet op.’

Scheef

Bij aanvang van de werkzaamheden is het pand volledig gestut en gestempeld op basis van berekeningen van de

De zwaar vervallen achterdeur.

Voorman Ton Wevers,
foto ByLilian.com

Achter welke deuren zitten de
bedsteden, de gang en de kast?

*‘Scheef en
krakkemikkig zijn
behoudenswaardige
kwaliteiten’*

Langhuis Oosterleek

Het langhuis heeft een kenmerkende indeling en verschijningsvorm, met een zadeldak en de voordeur in het midden. In de achtergevel zit nog een deur. Dit was de gebruikelijke ingang. De voordeur was voor trouwerijen en begrafenissen. De historische indeling is bewaard gebleven: een voorhuis, woonkamer en keuken. Het voorhuis, de mooie kamer, werd niet verwarmd. Tussen het voorhuis en de woonkamer bevinden zich bedsteden, een kast en een gangetje. Tussen de woonkamer en de keuken is een dubbele haard aangebracht. Daarachter is een bergruimte. De achterzijde is in 1877 uitgebouwd tot een stal voor drie koeien met een extra slaapkamer en een kaaskelder. Onder het huis zit een gemetselde watertank waarin regenwater werd opgevangen voor gebruik in huis. De schoorsteen op de achterzolder heeft een luik, voor het roken van etenswaren in het rookkanaal. Er was geen toilet, wel een sekreet in de tuin.

Zijgevel met karakteristieke blauw geschilderde plint.

constructeur. De ondersteunende constructie voorkomt dat het pand niet instort bij het ontmantelen. Op het project zit een vast team van twee metselaars en twee timmerlieden, in beide gevallen leermeester en leerling. 'Degene die het pand opbouwt, moet het ook slopen. Zo weet de vakman hoe hij het weer in elkaar gaat zetten. Alle verwijderde materialen worden op stellingen rondom het pand opgeslagen, dichtbij de plek waar ze zaten', vertelt Wolse. 'We behouden zoveel mogelijk muren. Als je de muren uit elkaar

'Dit is veel moeilijker dan rechttoe rechtaan werken'

haalt en opnieuw opbouwt, verdwijnt het scheve, krakkemikkige karakter ervan.' De muren zijn met een vijzel rechtgeduwd. Om te voorkomen dat ze uiteenspatten, zijn ze vastgezet met een 'op-en-neer'-constructie van balken. De kozijnen worden in de werkplaats hersteld of nagemaakt. 'Scheef! Ook de roetjes staan uit de haak. Veel moeilijker dan rechte kozijnen', zegt Arjen Wolse lachend.

Verzakkingen

Het huis is ooit in hout opgetrokken op een gemetselde plint, die niet diep genoeg was aangebracht. Later zijn een aantal muren vervangen door gemetseld

Tijdens de leegstand zijn de tegeltableaus van de haarden gestolen. Vereniging Hendrick de Keyser organiseert een crowdfundingactie voor nieuwe tableaus.

baksteen. Ook zijn een aantal constructieve elementen, zoals korbelen, verwijderd. Dit leidde tot verzakkingen. Arjen: 'We graven af tot op het dekzand. Daarop plaatsen we een laag van 35 centimeter hardschuim en een 20 centimeter dikke betonplaat. Dit dient als basis voor de verdere constructie.' Onder de bedsteden zijn muurtjes gemetseld en in de keuken en huiskamer kwamen zware houten balken voor de nieuwe houten vloer.

Op het oude metselwerk zaten sporen van een blauwe schildering. Na microscopisch onderzoek bleek dat de onderliggende laag wit was. 'Oorspronkelijk werd de stenen muur ingepapt met kalk om ongedierte op afstand te houden. Later kwam hier een blauwe laag overheen. De claim dat blauwe muren vliegen op afstand houden nam mytische proporties aan', aldus Daan Wolthuis.

Crowdfunding

Als Pronk Restauratie het huis constructief weer tip top in orde heeft gebracht, volgt de interieurafwerking. De wanden, bedsteedeuren, kastdeuren en plafonds zijn beschilderd met houtimitatie en lijntjes om panelen te suggereren. Een deel van het houtwerk is gemarmerd. Daan: 'De schilderingen gaan we alleen schoonmaken. Ik ben erg benieuwd hoe de oude verflagen zich houden als hier straks weer gestookt wordt.' Vereniging Hendrick de Keyser hoopt rond de haarden de prachtige tegeltableaus terug te brengen zoals die oorspronkelijk aanwezig waren. Daarvoor zet de vereniging een crowdfundingactie op. 'Geïnteresseerden kunnen hiervoor terecht op onze site, www.hendrickdekeyser.nl.' Het leek lang fout te lopen met het unieke langhuis, maar na de restauratie heeft Oosterleek er weer een sprookjeshuis bij! ■

Vakgroep Restauratie

Pronk Restauratie BV uit Warmenhuizen is aangesloten bij de Vakgroep Restauratie, de landelijke branchevereniging van erkende restauratiebouwbedrijven. De vijfendertig leden van de Vakgroep Restauratie nemen samen tweederde van de restauratiebouwproductie in ons land voor hun rekening, variërend van onderhoud en restauraties van woonhuizen tot herbestemmingen van fabriekscomplexen en kerken. De Vakgroep zet zich al ruim zesendertig jaar in voor het waarborgen van kwaliteit, innovatie, het behoud van ambachtelijk vakmanschap en treedt op als belangenbehartiger en gesprekspartner binnen de restauratie- en monumentenwereld. De leden van de Vakgroep Restauratie voldoen aan strenge kwaliteitsnormen. Lees meer op www.vakgroeprestauratie.nl

Voor meer informatie over Pronk Restauratie BV: www.pronkbouw.nl

**Vakgroep
Restauratie**

Partners in restauratie,
onderhoud en herbestemming